

DEMÉNY PÉTER

KARANTÉNTUDOMÁNY

H. Nagy Péter: *Karanténkultúra: A folytatás. Újabb feljegyzések a korona idején*

■ *Against interpretation* – ez volt a címe Susan Sontag híres 1966-os esszéjének; magyarul Rakovszky Zsuzsa fordításában jelent meg a *Holmi* 1998/3-as számában, *Az értelmezés ellen* címmel. Gyakran gondolkodom kései páriján, amelynek az lenne a címe: *A tudomány ellen*. Természetesen sarkítana, ahogy az eredeti is tette, mégis azt hiszem, elférne már az idő és a kultúra palettáján egy ilyen írás. Egyre inkább azt tapasztalom, hogy ritka kivételektől eltekintve a tudomány elrejtí tárgyat, nagyképű koncepciókba burkolja, és megközelíthetlenné teszi ahelyett, hogy megvilágítaná – a bölcsészettudományban legalábbis ez a helyzet.

Ezért volt rokonszenves H. Nagy Péter kezdeményezése, mely immár két kötetben beszél a karanténkultúráról. Az elsőről Nagy Orsolya írt a folyóirat 2021/3-as számában *Tudományos széljegyzetek a karanténról* címmel alapos recenziót. Nos számomra a „széljegyzetek” jóval fontosabb, mint a „tudományos”, de nem valamiféle elvadult tudományellenesség miatt, hanem a görcsökből való felszabadulás okán.

Nyilvánvaló talán, hogy ahogy az értelmezés ellen az a Susan Sontag tudott írni, aki nagyon is jól gyakorolta, H. Nagy Péter is úgy felkészült tudós, hogy közben kibújik a tudó-

mány béklyóiból. Ennek leglátványosabb és leginkább észrevehető útja itt, a második kötetben is az interdiszciplinaritás. Filmek, blogok, Facebook-bejegyzések, nyelvészet, sci-fi – minden van itt, és bizonyára lehetne még sorolni. Így aztán nehéz, pontosabban lehetetlen valamiféle mindegyre kiterjedő szemléletet kidolgozni, illetve a kíváncsiság szemléletét lehet kidolgozni egyedül, és H. Nagy Péter pazarul forgolódik benne. Nem is tudom, hogy lehetett annyi mindent elolvasni, megnézni és asszimilálni, s azt talán még kevésbé, hogyan van a szerzőnek „szeme” még egy erdélyi paródiakötetre vagy Mandics György regényére is – ezek ugyanis a periférián mozognak, nem a centrumban, már ha egyáltalán van olyan. Megjegyzem ugyanakkor, hogy a szlovákiai irodalomtudósokról *általában* is elmondható mindez: kíváncsiak és lazák; az ottani berkekben mást jelent a tudomány, mint a méltóságos Erdélyben.

Az első két írás tanulmány, s ízelet ad a szerző antikvárius filológusságából. Az 1348-as pestis-, illetve az 1831-es kolerajárványokról szóló szövegek arról győznek meg, hogy egy járvány sohasem pusztán egy járvány: mélyreható, az egész emberi világot felforgató következményei vannak a demográfiai válsá-

goktól a munkaerőhiányig és a gépesítésig. Lenyűgöző, ahogy ebbe a történelmi és kultúrtörténeti fonadékba H. Nagy hogyan vonja bele olyan regények értelmezését, mint Owen Roberts *Ragálya* vagy Péterfy Gergely *Kitömött barbárja*. „»A kolera volt a titkos csábító, az ellenállhatatlan Don Giovanni, az ígéret, hogy megszabadulok a régi életemből.« (85. old.) A járvány medializálása a női karakter emlékezetén keresztül alighanem olyan megoldása Péterfy Gergely regényének, amely azon túl, hogy esztétikai megformáltságot eredményez, kimozdítja a ragályhoz való viszonyt a statikusságból, s éppen ezzel mutatja meg az irodalmi beszédmód (és a képzelet) hatékonyságát” – írja például (52.)

A tanulmányok éppen úgy, mint az apróbb bejegyzések, a remény művei is egyben, hiszen megmutatják, hogy a régiek ugyanolyan tanácstalannak voltak a járványok kitörésekor, amilyenek mi vagyunk ma, s volt elég ostobaság és önzőség akkor is, csak az internet nem létezett, mely mindezt egyszerre a szemünk elé hordja. De a remény művei azért is, mert H. Nagy nem próbál minél visszafogottabb lenni, ilyen értelem-

ben nem ad a tudományosságra. Szövege úgy árad, mintha beszélne, és ezzel azt a hangulatot teremti meg, mely az „ülünk egy asztal körül, és beszélgetünk” mondattal jellemezhető. A „kamu”, a „csóka”, a „meló” és más ilyen szavak éppúgy szerepelnek a könyvében, mint például a „proleptikus” kifejezés – igaz, az FB-bejegyzések nyelve valóban ez, de sokan megkomolyodnak, ha bármily szövegük könyvbe kerül.

Az egyik legszellemesebb s a kötet arc poeticájára is fényt vető rész a 64. a 114. oldalon, ahol egy egymondatos kritikát húznak addig, amíg egyszerűen elfogy; problémafelvetésében a szösszenet a többször tárgyalt Garaczi Lászlónak a *Csipesszel a lángothoz* írt előszavára emlékeztet (1994), bár az az időszaknak megfelelően jobban kidolgozott.

Botorság lenne azt mondani, hogy szurkolok a járványnak; azt azonban jó szívvel mondom, hogy szurkolok H. Nagy Péternek, találja meg minden esetben azt a tudományos nyelvet, amely gazdag, árnyalt, tájékozott, eredeti és mégsem fárasztó, minden jelenséggel kapcsolatban, amely „szembejön” az élet folyamán.

